

KESKUSTELUA

Naiset ja miehet tiedeyhteisössä

Maija Jussilaiselle

Tämän lehden vuoden 1984 numerossa 3 Maija Jussilainen jatkaa virittämäni keskustelua naisnäkökulmasta kirjastotieteessä ja informatiikassa. Hän pohtii, mitä naistutkimus voisi olla meidän tieteenalallamme, mikä sen merkitys olisi, mitä on uusi metodologia? Lisäksi hän miettii tiedeyhteisön toimintatapoja.

Vaikka halusinkin herättää keskustelua naisnäkökulmasta, en itse ole tehnyt, en tee, enkä edes aio tehdä tutkimusta nimenomaan naisnäkökulmasta. Toivoisin kuitenkin muiden tekevän, koska se on mielestäni hyvin kiinnostava lähestymistapa erityisesti kirjastotieteessä ja informatiikassa – tosin yhtenä tutkimuksen tekemisen tapana muiden joukossa. Näin ollen en oman kokemukseni pohjalta osaa vastata Maija Jussilaisen esittämiin kysymyksiin. Totean vain, että kovin kiehtovaa naistutkimuksessa uudentyypin tiedon lisäksi on metodologian kehittäminen, joka on nähdäkseni välttämätöntä.

Naistutkimusta tehdään nykyisin monilla tieteenaloilla, mikä käy ilmi mm. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan julkaisemasta Naistutkimustiedotteesta. Kirjastotieteessä ja informatiikassa ei vielä ole valmistunut selvästi naisnäkökulmasta lähteviä tutkimuksia, mutta pro gradu-töitä on tekeillä. Odotankin niiden valmistumista kiinnostuneena.

En siis itse ole ns. naistutkija. Sen sijaan olen tutkijanainen, ja vielä enemmän kuin naistutkimus, minua kiinnostavat tiedeyhteisön toimintata-

vat, joihin Maija Jussilainen kirjoituksensa lopussa viittaa. Vielä laatiessani tämän keskustelun aloittanutta puheenvuoroa (Kirjastotiede ja informatiikka 3(1)–1984) kuvittelin, että naisnäkökulma ja naiset voisivat saada aikaan muutoksia tiedeyhteisössä murtaen keinotekoisia sosiaalisia pakkoja: meritoitumista päämääränä keinoja kaihtamatta, kilpailua kilpailun vuoksi, naiivia toisten tutkijoiden kritisoimista yhdistyneenä itseensä kohdistuvan arvostelun pelkoon – millainen ihmiskuva tämän taakse kätkeytyykään!

Enää en usko naisiin sinänsä tiedeyhteisön muuttajina. Useille naisille tuntuvat vanhat tiedeyhteisön toimintatavat sopivan oikein hyvin. Samanaikaisesti monet miehet saattavat olla hyvinkin ahdistuneita tässä oravanpyörässä. Olen alkanutkin epäillä että tiedeyhteisön ongelmissa ei kyse olekaan sukupuolesta, vaan jostain muusta. Tiedeyhteisön muuttajina voivat toimia niin miehet kuin naisetkin, mutta se edellyttää ymmärtääkseni syvällistä pohdintaa siitä, mitä on tutkimustyö, mitä on tieteellinen toiminta, mitkä asiat ovat tärkeitä.

Olisi kovin kaunista, jos tiedeyhteisö toimisi siten, että se rohkaisisi jäseniään tutkimustyössä, tiedon lisäämisessä, maailman avartamisessa. Nythän tällaista tapahtuu tiedeyhteisön pienryhmissä: invisible college tukee omiaan. Mutta tiedeyhteisö kokonaisuutena on mielestäni hajanainen – jopa niinkin pienellä tieteenalalla kuin kirjastotiede ja informatiikka.

Tieteellisen toiminnan eettisistä kysymyksistä on keskusteltu vähän. Tutkijoiden kokemat vääryydet ovat usein niin rankkoja kokemuksia, että niihin ei välitetä tai jakseta palata, tuntuu kipeältä keskustella julkisesti omasta itsestä. Ehkä ne voidaankin haudata, mutta siitä, millainen olisi jäseniään rohkaiseva, elävä tiedeyhteisö, jonka toiminnan tärkeimpiä tavoitteita olisi todellisuuden käsittäminen tieteen avulla ja uuden tiedon ja ymmärryksen lisääminen, siitä pitäisi puhua. Olisi mielestäni tärkeää hahmotella uusia toimintatapoja – olivatpa ne sitten naisnäkökulmasta lähteviä tai uutta miesnäkökulmaa kuvastavia tai sitten nais- ja miestutkijoiden yhteisen ajattelun tulosta.

Maria Forsman

Tämän numeron kirjoittajat:

Bruyns, Ruud A. C., Dr., Frederik Muller Akademie, Netherlands
Forsman, Maria, YL, Tampereen yliopisto
Okko, Marjatta, prof., Tampereen yliopisto
Vakkari, Pertti, YT, Tampereen yliopisto